

נצבים וילך (תשט"ז)

פרק ל"א

הערה: לפסוק א שבפרשת וילך ע' גליון תשי"ד.

א. ב. בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, לא אוכל עוד לצאת ולבוא וח' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה.

רש"י ד"ה לא אוכל עוד לצאת ולבוא: יכול שתשש כחו? ת"ל: "לא כהתה עינו ולא נס ליהו" (דב' ל"ד) - אלא מהו "לא אוכל"? איני רשאי, שנשלה ממני רשות ונתנה ליהושע.

ד"ה וה' אמר לי: זהו פירוש "לא אוכל עוד לצאת ולבוא" - לפי שה' אמר אלי.

ד"ה לצאת ולבוא: בדברי תורה, מלמד שנסתתמו ממנו מסורות ומעיונות החכמה.

1. האם הלך רש"י בפרושו ל"לא אוכל" בדרך אונקלוס?

ע' דברים י"ב י"ז לא תוכל לאכול בשעריך.

י"ז ט"ז לא תוכל לתת עליך איש נכרי.

2xx בעל לבוש האורה לפסוקינו ברש"י: מקשין העולם: למה לא פירש

רש"י ה"א על "לצאת ולבוא" מיד למעלה אחר שפירש שנשלה

ממני הרשות... היה לו לומר מיד: ד"ה: לא אוכל לצאת ולבוא

בדברי תורה? ואני אומר שאינה קושיה.

נסה להסביר למה אינה קושיה ונכון וטוב הוא שהקדים

רש"י פירושו ל"וה' אמר אלי" ל"דבר אחר"!

ב. ב. ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום,

רמב"ן: וזה לנחם אותם על ענינו: כלומר: אני זקן ואין לכם עוד תועלת

ממני, ועוד, כל ה' צוני "לא תעבור שט", ואל תפחדו ולא תיראו כי ה'

יעבור עמכם, לא יסלק שכינתו מכם בעבורי, ויהושע הוא העובר לפניכם

במקומי. ואע"פ שמשם רבנו היה בתקפו ובבויאותו, כאשר העיד הכתוב:

"לא כהתה עינו ולא נס ליהו", אמר להם כן לנחמם;

ורש"י כתב: "לא אוכל" - לפי שה' אמר לי לא תעבור את הירדן -

ואינו נכון.

ועל דעת ר"א (אבן עזרא) "לצאת ולבוא" במלחמה, כי חלשו כחותיו

בזקנותו - וגם זה איננו נכון.

ורבותו אמרו: מלמד שנסתתמו ממנו מעיונות חכמה - והיה זה במעשה

נס, שלא ידאגו לתת גדולה ליהושע בפניו.

1xx מה רמז מצא הרמב"ן בפסוק שאמר משה את דבריו לישראל כדי לנחם?

2x מה רמז הרמב"ן לומר על דברי רש"י ואינו נכון, הן הוא

מסכים עם רש"י ליהיה משה רבנו אז "בתקפו ובבויאותו"?

3. למה הוסיף על דברי מדרש רבותינו (המובא גם ברש"י בד"א)

שהיה זה במעשה נס, מה תיקן בהוספה זו?

ג. ג. ה' אלוהיך הוא עובר לפניך.

העמק דבר: הנה ראינו בפרשה זו ארבע לשונות של השגחה ראשונה "הוא

עובר לפניך"...

ויט להקדים לשון גמרא פסחים ז': אמר שמואל: כל המצוות מברך

עליהן עובר לעשיתן. מאי משמע דהאי "עובר"? לישנא דאקרומי הוא

"אב" אמר () "ויעבר מלכם לפניהם".

וקשה: למאי אמר שמואל בלשון שנצרך לפרש (=למה בחר בבטוי בלתי

רגיל, סתום, זה "עובר לעשיתן"? לימא "קודם עשיתן" או "לפני

עשיתן"?!! אלא יש בזה כונה עמוקה. "לפני" או "קודם" במשמע שלא

תחיל עוד במצוה כלל. משום הכא אומר לשון "עובר" דמשמעו סמוך

ממש, שיאחז בידו דבר המצוה, ואז יתחיל לברר וזהו משמעות המקרא

"ויעבר מלכם לפניכם", שברור שאין המלך מתחיל לילך עד שכבר כל

הצבא מוכנים לצאת ועומדים על הגבול...

מעשה נבין הפרש בין מה דכתיב בשעת יציאת מצרים "וה' הולך

לפניהם יומם..." דמשמעו קודם שהלכו ישראל, שהרי באמת לא עשו

ישראל מאומה, הן בקריעת ים סוף הן בהריגת נחשים ועקרבים, אבל

עתה אמר משה שלא יהיה נס, אלא ה' עובר לפניך, סמוך לפעולתך...

1. הסבר לפי דבריו אלה מה הוא ההבדל בין אופן השגחת ה' על

ישראל עד מות משה, ובין אופן השגחתו על ישראל מכאן ואילך.

2. מה הן ארבע לשונות של השגחה בפרשתנו (ל"א א-ט)?

השאלות המטומנות א קשות והמטומנות xx קשות ביותר. יענה כל אחד לפי הבנתו, תשובות יט לשלוח לנחמה ליבוביץ, ההסתדרות הציונית העולמית, המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה, ירוסלים ת.ד. 92.